EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 27.3.2024
COM(2024) 144 final

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Plán pro evropský diplom

{SWD(2024) 74 final}

1. Úvod

Vzdělání má zásadní význam pro budoucnost EU. Je základem pro osobní naplnění, zaměstnatelnost, úspěch a aktivní a zodpovědné občanství. Univerzity[1], které poskytují vysoce kvalitní vzdělání, představují majáky našeho evropského způsobu života. Ten zahrnuje podporu akademických hodnot a excelence, demokratických postupů a základních práv, jakož i podporu rovnosti, rozmanitosti a začlenění.

Konkurenceschopnost a prosperita Evropy závisí na dovednostech, díky nimž budou současná a příští generace schopné obstát i v budoucnu, urychlí a zvládnou zelenou a digitální transformaci a zajistí otevřenou strategickou autonomii Evropy v klíčových oblastech. Vzdělávání má klíčový význam rovněž pro hospodářský a sociální rozvoj a odolnost zemí, které usilují o vstup do EU. **Musíme být připraveni postavit se do čela této změny a utvářet budoucnost**.

Vzhledem k tomu, že klíčové výzvy naší doby se stále více globalizují, a k tomu, že Evropa musí posílit svou strategickou autonomii, není **nadnárodní vzdělávání** již jen „příjemnou možností“, ale nutností. Jedná se o podmínku, která umožňuje vybavit budoucí generace schopnostmi a dovednostmi, jež budou evropské společnosti potřebovat k tomu, aby mohly prosperovat ve stále propojenějším světě.

EU konkuruje ostatním vzdělávacím oblastem ve světě. Její schopnost přilákat nejlepší talenty závisí částečně na tom, jaké diplomy mohou její vysokoškolské instituce nabídnout. Proto se mnoho univerzit v Evropě snaží **sdílet své odborné poznatky a zkombinovat své vzájemně se doplňující silné stránky,** kterými žádná z těchto institucí nedisponuje samostatně, **s cílem poskytnout absolventům a účastníkům celoživotního učení strategické dovednosti pro jejich budoucnost**.

Od zřízení Evropského prostoru vzdělávání v roce 2020 se podařilo dosáhnout pozoruhodného pokroku. Nadnárodní spolupráce je hnací silou reforem, které usnadňují a podporují **vznik inovativních modelů, jako je například 60 aliancí Evropských univerzit[2], které brzy vzniknou** a do nichž bude zapojeno přibližně 500 vysokoškolských institucí ze všech částí Evropy od hlavních měst až po venkovské oblasti. Tyto aliance budou působit jako **průkopníci pro celé odvětví vysokoškolského vzdělávání**.

Přeshraniční spolupráce univerzit se může rozvíjet mnoha různými způsoby. Nejambicióznějšími formami poskytování společného vzdělávání mezi zeměmi jsou programy, které vedou k získání společného diplomu. Vydávání těchto diplomů však i nadále ztěžují značné právní a administrativní překážky. To brzdí **nezbytnou transformaci odvětví vysokoškolského vzdělávání v Evropě**. **Evropská strategie pro univerzity[3]**, která byla přijata v roce 2022, stanovila ambiciózní opatření pro vytvoření Evropského prostoru vzdělávání v oblasti vysokoškolského vzdělávání se záměrem vytvořit **evropský diplom**. Toto sdělení uvádí tento záměr do praxe tím, že poskytuje jasný plán, jak se evropský diplom může stát skutečností.

[1] Výraz „univerzita“ se používá jako odkaz na širší sektor, který představuje celou oblast terciárního vzdělávání, zahrnuje tedy všechny druhy vysokoškolských institucí včetně výzkumných univerzit, vysokých škol, univerzit aplikovaných věd, institucí vysokoškolského odborného vzdělávání a přípravy a uměleckých vysokoškolských institucí.

[2] Iniciativa „Evropské univerzity“.

[3] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity ze dne 18. ledna 2022 (COM(2022) 16 final).

Evropský diplom je nový **typ kvalifikace, který by měl být zakotven ve vnitrostátních právních předpisech** a který by univerzitám z různých zemí usnadnil bezproblémovou spolupráci a rozvoj inovativních společných programů vedoucích ke získání společného diplomu, a to **při plném respektování jejich institucionální autonomie a pravomocí vlád členských států nebo regionálních správních orgánů**. Takový evropský diplom by rovněž přispěl k budování **společné evropské identity a silnějšího pocitu evropské sounáležitosti.**

Byl by založen na společně dohodnutých evropských kritériích odrážejících relevantnost vzdělávacích zkušeností, závazek ke společným hodnotám a excelenci dohod o spolupráci mezi univerzitami. Dále by přispěl ke společnému chápání potřeb EU, pokud jde o akademické požadavky a požadavky na dovednosti, a to v souladu s Evropskou strategií pro univerzity. Mohl by se stát spouštěčem k přezkoumání a řešení stávajících rozdílů, které v současnosti omezují schopnost spolupráce univerzit v Evropě.

Evropský diplom by zahrnoval **společné úsilí, mezioborové přístupy a mezinárodní perspektivy**, přičemž toto vše podtrhuje připravenost Evropy podporovat a rozvíjet kvalifikovanější, přizpůsobivější a globálně konkurenceschopnější evropskou pracovní sílu. Společné vzdělávací programy vedoucí k získání evropského diplomu by měly potenciál přilákat studenty z celého světa a pomoci při vyhledávání talentů potřebných pro naše hospodářství, což je obzvláště důležité v oblastech kritických technologií, které jsou zásadní pro naši konkurenceschopnost a technologickou suverenitu. Nabídka evropského diplomu by zároveň podpořila mobilitu ve vzdělávání v rámci EU, řešila by potřeby regionů, které se ocitly v pasti rozvoje talentů[4], a pomohla by uspokojit poptávku na trhu práce po absolventech s evropským a globálním smýšlením.

Toto sdělení je spolu se dvěma návrhy doporučení Rady, z nichž jeden se týká evropského systému zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání a druhý atraktivní a udržitelné kariéry ve vysokoškolském vzdělávání, **velkým krokem směrem k vytvoření Evropského prostoru vzdělávání.**

Ačkoli návrhy obou těchto doporučení Rady přesahují ambici vytvořit evropský diplom a týkají se všech typů vysokoškolských institucí a vzdělávání, které poskytují, jsou navzájem úzce propojeny. Systém zajišťování kvality a uznávání má klíčový význam pro budování důvěry ve společné vzdělávací programy. Nezbytným předpokladem pro zajištění kvalitní výuky a výzkumu na našich univerzitách jsou vysoce kvalifikovaní a motivovaní akademičtí pracovníci. Společné programy často nejsou považovány za součást hlavních činností akademických pracovníků, a mohou tudíž představovat další zátěž, z čehož vyplývá potřeba dalšího uznávání a pobídek.

2. Evropský diplom: klíčový prvek pro vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a pro zvýšení konkurenceschopnosti a atraktivity Evropy

Evropský diplom by sloužil jako strategický nástroj k vytvoření **Evropského prostoru vzdělávání,** společného a inkluzivního prostoru pro kvalitní vzdělávání a přeshraniční mobilitu ve vzdělávání pro všechny s úzce propojenými systémy vzdělávání a odborné přípravy. Vedl by ke zlepšení konkurenceschopnosti a atraktivity odvětví vysokoškolského vzdělávání v EU a navázal by na dlouholeté zkušenosti se spoluprací prostřednictvím programů EU.

[4] Inforegio – Využívání talentů v evropských regionech (europa.eu)

2.1 Větší zaměstnatelnost a relevantnost dovedností

Zaměstnavatelé včetně nadnárodních společností a malých a středních podniků hledají osoby s kombinací průřezových dovedností (kulturní inteligence, kritického myšlení, schopnosti řešit problémy, kreativity a přizpůsobivosti) – **což jsou všechno dovednosti, po kterých se podle přehledu dovedností OECD z roku 2023 očekává poptávka za účelem dosažení cílů EU v oblasti ekologické transformace.** K uspokojení této poptávky by přispělo zvýšení kapacity vysokoškolských institucí, které by jim umožnilo vybavit těmito dovednostmi více lidí.

Evropský diplom by podpořil vytvoření více společných programů, které odrážejí požadavky znalostní ekonomiky. Základní společně dohodnutá evropská kritéria by se snažila zvýšit zaměstnatelnost absolventů tím, že by je vybavila schopnostmi a dovednostmi, které obstojí v budoucnosti a jsou mimořádně žádané ze strany zaměstnavatelů.

Z důkazů ve studiích a průzkumech shromážděných v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise vyplývá, že podle absolventů nadnárodních společných programů mají na jejich kariéru a mezikulturní zkušenosti největší dopad lepší dovednosti související se zaměstnáním (např. jazykové dovednosti, kritické myšlení, dovednosti specifické pro dané odvětví nebo obor, komunikační dovednosti, analytické dovednosti a schopnost řešit problémy) a lepší osobní a mezikulturní schopnosti včetně otevřenosti vůči novým výzvám, tolerance, sebedůvěry a lepšího povědomí o vlastních silných a slabých stránkách.

Tato kombinace průřezových dovedností a schopností a dovedností a schopností specifických pro konkrétní odvětví **zvyšuje zaměstnatelnost studentů v evropském měřítku. Evropský diplom by zvýšil atraktivitu absolventů pro budoucí zaměstnavatele. Byl by synonymem pro vysoce kvalitní programy připravující vysoce kvalifikované lidi s evropským a globálním smýšlením.**

Ve stručnosti: evropský diplom by podpořil vytváření společných programů relevantních pro trh práce. Klíčové dovednosti spojené s evropským diplomem by absolventům zajistily pozici vyhledávaných odborníků na evropském a celosvětovém trhu práce, kde by vynikali jako vysoce kvalifikovaní lidé s kombinací schopnosti řešit problémy, přizpůsobivosti, vícejazyčných dovedností, multikulturního povědomí a interdisciplinárních odborných znalostí, které se bez problémů přizpůsobují měnícím se požadavkům na globální pracovní sílu.

2.2 Omezení byrokracie pro větší transparentnost a viditelnost systémů vysokoškolského vzdělávání

Mnoho univerzit, které chtějí prohloubit nadnárodní spolupráci, **se potýká s rozpory ve vnitrostátních právních předpisech**. To vyčerpává jejich zdroje a odvádí jejich pozornost od jejich vlastní práce. Zjednodušení práce univerzit nám umožní využít cenné zdroje ve prospěch výuky a výzkumu.

V průzkumu Eurobarometru z roku 2018 označilo 92 % univerzit odstranění právních a administrativních překážek pro mezinárodní strategická institucionální partnerství za klíčovou otázku, která by podpořila nadnárodní spolupráci[5].

Navzdory 25 letům spolupráce v rámci mezivládního boloňského procesu a vývoji několika nástrojů pro zlepšení transparentnosti vnitrostátních systémů vysokoškolského vzdělávání,

[5] Průzkum Eurobarometr 2018.

zajišťování kvality vzdělávacích nabídek a uznávání diplomů přetrvávají i nadále značné problémy. Pokrok v rámci Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání brzdí rozdílná úroveň provádění mezi jednotlivými zeměmi i v rámci těchto zemí. EU musí postupovat dále a rychleji, aby svým univerzitám umožnila bezproblémovou a účinnou spolupráci.

V nedávné studii[6] odpovědělo 92 % dotázaných vnitrostátních a regionálních orgánů, že evropský diplom by mohl zlepšit provádění stávajících boloňských nástrojů, 84 % uvedlo, že by zlepšil celosvětovou pověst evropského vysokoškolského vzdělávání, a 88 % uvedlo, že by pomohl usnadnit spolupráci mezi vnitrostátními orgány v oblasti vzdělávacích politik.

Projekty programu Erasmus+ zabývající se experimentováním s politikami[7], provedené se 140 vysokoškolskými institucemi, ukazují, že evropský diplom by mohl zjednodušit procesy a omezit byrokracii vytvořením programů ukončených společným diplomem s jasným a společným postupem, který by zajistil efektivní spolupráci všech typů univerzit v Evropě.

Ve stručnosti: evropský diplom je způsob, jak zjednodušit procesy a omezit byrokracii při vytváření programů ukončených společným diplomem a zajistit, aby univerzity v Evropě mohly efektivně spolupracovat. To následně podpoří rozvoj většího počtu společných programů, které bude moci využívat větší počet studentů.

2.3 Hnací síla strategické spolupráce, globální konkurenceschopnosti a atraktivity

Evropský diplom umožní univerzitám rychleji a jednodušeji navázat **hlubší spolupráci s partnery**, což **zvýší jejich výkonnost a excelenci pro účely globální atraktivity** a **konkurenceschopnosti**.

Index spolupráce ve vysokoškolském vzdělávání v rámci systému U-Multirank[8] ukazuje, že vysokoškolské instituce, které spolupracují s jinými institucemi, podniky, průmyslem, vládami, regionálními orgány a v přeshraničním měřítku, dosahují lepších výsledků než ty, které se na spolupráci zaměřují méně. Vzhledem k tomu, že stále více univerzit dává spolupráci prioritu, lze očekávat, že spolupráce v rámci EU bude tou nejjednodušší možností. V současné době některé univerzity uvádějí, že může být snazší vytvořit programy ukončené společným diplomem s partnery mimo EU.

Tempo technologického pokroku se stále zrychluje a překračuje tradiční hranice mezi předměty a obory. Práce napříč předměty s využitím **mezioborového přístupu** může přinést nové poznatky, nabídnout nová řešení výzev složitého světa a vést k rozvoji nových dovedností. Jedním z klíčových prvků evropského diplomu by bylo lepší využívání výhod mezioborové spolupráce na základě nejinovativnějšího přístupu k učení a k výzkumu v moderním vysokoškolském vzdělávání. Evropský diplom založený na tomto přístupu by posílil inovační kapacitu Evropy a v dlouhodobém horizontu i její globální konkurenceschopnost.

[6] Evropská komise, Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches (Cesta k možnému společnému evropskému diplomu – Určení příležitostí a průzkum dopadu a proveditelnosti různých přístupů) – závěrečná zpráva, Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

[7] Označení „společný evropský diplom“ a právní status aliancí Evropských univerzit:deset projektů Erasmus+, které přispějí k jejich vytvoření.

[8] U-Multirank. Používanými ukazateli jsou strategická partnerství, mezinárodní společné diplomy, stáže, společné mezinárodní publikace, společné publikace s průmyslovými partnery, společné regionální publikace a společné patenty s průmyslem.

Ve stručnosti: evropský diplom by podpořil vznik mnoha dalších programů ukončených společným diplomem, které by byly konkurenceschopné a atraktivní v celosvětovém měřítku, a to jak pro Evropany, tak pro státní příslušníky třetích zemí, včetně kandidátských zemí EU, a které by vybavily Evropu talenty a dovednostmi, jež potřebuje k prosperitě, inovacím a růstu.

3. Evropský diplom: klíčové parametry a přidaná hodnota

3.1 Jaký by byl evropský diplom?

Evropský diplom by byl:

- **vydáván jako společný diplom na vnitrostátní, regionální nebo institucionální úrovni stejně jako jakýkoli jiný diplom** při plném respektování zásad subsidiarity, institucionální autonomie a akademické svobody,
- **udělován na dobrovolném základě univerzitami spolupracujícími v rámci EU** a potvrzoval by výsledky učení dosažené v rámci **nadnárodních programů**,
- založen na **souboru společných kritérií[9] dohodnutých na evropské úrovni** a uplatňovaných na tento program ukončený společným diplomem. Tato evropská kritéria by odrážela společné chápání a specifické potřeby vybavit evropskou pracovní sílu příslušnými schopnostmi a dovednostmi s cílem posílit její inovační kapacitu, zejména v souvislosti se souběžnou transformací, Dostupnost a atraktivita pro studenty ze všech prostředí, včetně studentů s omezenými příležitostmi, by byla podporována prostřednictvím kritérií inkluzivnosti.
- **umožněn** příslušnými vnitrostátními právními předpisy v oblasti vysokoškolského vzdělávání **podpořenými národními kvalifikačními rámci[10]**, které institucím umožňují akreditovat a vydávat tyto diplomy vedle jiných vnitrostátních diplomů na **bakalářské, magisterské** a **doktorské** úrovni,
- **vydáván nejlépe v zabezpečeném digitálním formátu[11],**
- **automaticky uznáván[12]** v celé EU.

3.2 *Jeden evropský diplom, mnoho výhod*

Na základě **výzkumu, 40 kol konzultací se zúčastněnými stranami, výzvy k předložení faktických podkladů a předběžných zjištění z probíhajících projektů programu Erasmus+**

[9] V roce 2022 byl ve spolupráci s členskými státy a zúčastněnými stranami z oblasti vysokoškolského vzdělávání vypracován soubor kritérií. V období od dubna 2023 do března 2024 je testovalo šest pilotních experimentálních projektů v rámci programu Erasmus+. V rámci těchto pilotních projektů byly navrženy změny kritérií, jejichž výsledkem je seznam uvedený v příloze 2 návrhu doporučení Rady o zajištění kvality a uznávání.

[10] Národním kvalifikačním rámcem (NKR) se rozumí nástroj pro klasifikaci kvalifikací podle souboru kritérií pro určité úrovně dosaženého vzdělání, jehož cílem je integrovat a koordinovat vnitrostátní podsystémy kvalifikací a zlepšovat transparentnost, přístupnost, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti.

[11] Digitální formát by měl být bezpečný a slučitelný s evropským modelem učení jako mnohojazyčným datovým modelem v oblasti učení.

[12] Doporučení Rady ze dne 26. listopadu 2018 o podpoře automatického vzájemného uznávání kvalifikací získaných v rámci vysokoškolského vzdělání a vyššího sekundárního vzdělání a odborné přípravy a výsledků z období studia v zahraničí (Úř. věst. C 444, 10.12.2018, s. 1).

zabývajících se experimentováním s politikami byly zjištěny četné přínosy a příležitosti spojené s vytvořením evropského diplomu.

Tato zjištění svědčí o značném nadšení univerzit pro cestu k většímu zjednodušení a zlepšení strategického partnerství. Studenti požadují větší dostupnost společných programů. Zaměstnavatelé projevují velký zájem o viditelný a snadno srozumitelný nástroj, který by účinně vybavil budoucí pracovníky vysoce ceněnými schopnostmi nezbytnými na pracovišti.

Evropský diplom by měl následující přínosy:

Pro studenty:
Studenti by se stali středobodem evropského diplomu, což by jim poskytlo příležitost stát se součástí různých akademických komunit a přispět tak k rozmanitějšímu a propojenějšímu Evropskému prostoru vzdělávání. V nedávném průzkumu[13]označilo 9 z 10 studentů za hlavní potenciální přínosy evropského diplomu následující prvky:

- vytvoření více příležitostí ke studiu v několika evropských zemích s automatickým uznáváním kreditů,
- usnadnění nabídky inovativních společných studijních programů a bezproblémové akademické zkušenosti napříč univerzitami a
- získávání dovedností a kompetencí vedoucích k vyšší zaměstnatelnosti na celém světě.

Pro zaměstnavatele a trh práce:
Zaměstnavatelé a podniky vysoce oceňují koncept evropského diplomu, který by znamenal specifický soubor ceněných průřezových kompetencí. Z jejich pohledu by evropský diplom vedl:

- ke snazšímu, transparentnějšímu a přehlednějšímu náboru díky evropskému diplomu, který bude snadno čitelný a srozumitelný, oproti více diplomům pro tentýž studijní program,
- ke zvýšení atraktivity Evropy jako destinace pro talentované studenty, kteří zde získají odpovídající dovednosti pro evropský trh práce, a
- k větším možnostem spolupráce s univerzitami, např. formou účasti na tvorbě učebních osnov.

[13] Evropská komise, Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. et al., The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches (Cesta k možnému společnému evropskému diplomu – Určení příležitostí a průzkum dopadu a proveditelnosti různých přístupů) – závěrečná zpráva, Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

Pro akademické pracovníky:
Evropský diplom by utvářel nejen akademickou dráhu studentů, ale také prostředí pro akademické pracovníky a zaměstnance univerzit a umožnil by akademickým pracovníkům orientovat se ve složitých podmínkách globalizovaného akademického prostředí. Z analýzy 1 500 univerzit, kterou provedl Evropský registr terciárního vzdělávání, vyplývá, že v jednotlivých typech institucí a zemí dochází k nerovnoměrné internacionalizaci akademických pracovníků.
Akademickým pracovníkům by evropský diplom přinesl:

- více příležitostí k mobilitě a k testování nových pedagogických postupů a atraktivních výukových zkušeností,
- méně byrokratických překážek, což by akademickým pracovníkům umožnilo soustředit se spíše na obsah a kvalitu spolupráce než na její správu, a
- předávání znalostí a rozvoj dovedností, které podporují kulturu celoživotního vzdělávání a profesního rozvoje prostřednictvím nadnárodní spolupráce.

Pro univerzity:
Univerzity volají po jednodušších způsobech spolupráce. Evropský diplom by poskytl flexibilitu a zachoval standardy kvality, čímž by zajistil společný a zjednodušený rámec pro budování nové spolupráce a umožnil by tak univerzitám:

- sdružovat zdroje a poskytovat příležitosti, které by nemohly poskytnout samostatně,
- odstranit zbytečné překážky při vytváření studijního programu na několika univerzitách,
- začlenit do učebních plánů zahraniční studijní pobyty a
- zajistit automatické uznávání těchto kvalifikací v celé EU.

Pro Evropskou unii a její členské státy:
Vysokoškolské instituce hrají klíčovou roli při budování vazeb v Evropě i ve světě a při prosazování evropských hodnot a způsobu života v celosvětovém měřítku. Možnost vytvářet více programů ukončených společným diplomem by pomohla přilákat a udržet více talentů v Evropě a v evropských regionech, které se ocitly v pasti rozvoje talentů, a zároveň by podpořila spolupráci s univerzitami a systémy po celém světě. Evropský diplom by:

- posílil pocit evropské identity a sounáležitosti,
- posílil globální konkurenceschopnost a pověst evropských systémů vysokoškolského vzdělávání a umožnil jim vytvářet konkurenceschopnější společné vzdělávací nabídky a dále lákat talenty ze zemí mimo EU,
- podporoval vyváženou mobilitu studentů a talentů v rámci EU i mimo ni a
- podporoval evropského ducha spolupráce v Evropském prostoru vzdělávání.

4. Odstraňování překážek pro zavedení evropského diplomu – překážky, které je třeba překonat

4.1 Velké množství empirických důkazů

Na cestě k bezproblémové a prohloubené nadnárodní spolupráci v rámci Evropského prostoru vzdělávání se dosud nachází příliš mnoho překážek, o nichž pojednává následující oddíl. Důkazy o této skutečnosti vyplynuly z více než tří let konzultací se zúčastněnými stranami z oblasti vysokoškolského vzdělávání a pocházely zejména od univerzit zapojených do intenzivní nadnárodní spolupráce, jako jsou například aliance Evropských univerzit nebo společné

magisterské programy Erasmus Mundus. Ty požadují řešení, která by jim pomohla překonat složité problémy, s nimiž se potýkají.

Mnohé z těchto překážek již byly identifikovány v souvislosti s doporučením Rady z roku 2022 o zefektivnění spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání[14]. Je nezbytné obnovit úsilí s cílem dosáhnout pokroku při provádění tohoto doporučení Rady. Kromě toho jsou průběžně nadále identifikovány další překážky.

To upozorňuje na potřebu vybavit EU evropským diplomem jakožto specializovaným rámcem umožňujícím překonávání překážek.

Program Erasmus+[15] podporuje projekty zabývající se experimentováním s politikami, do nichž je zapojeno více než 140 univerzit a 60 vnitrostátních a regionálních orgánů odpovědných za akreditaci, zajišťování kvality a regulaci vysokoškolského vzdělávání, ze všech členských států a rovněž z řad podniků a zástupců studentů. Všichni společně zmapovali více než 1 000 společných programů a takto získaných bohatých znalostí a zkušeností využili ke zkoumání konceptu evropského diplomu jako označení a jako diplomu.

V rámci těchto projektů se na základě rozhovorů, průzkumů mezi tisíci studenty a odborníky z praxe, pracovních skupin, workshopů a konzultací uvažovalo ve směru zdola nahoru o tom, jakou přidanou hodnotu by mohl evropský diplom přinést. Tyto projekty zvažovaly rovněž kritéria, která by nejlépe naplnila charakter tohoto diplomu, a identifikovaly hlavní překážky, které brání dosažení plného potenciálu společných programů. Tyto překážky lze rozdělit do následujících skupin.

4.2 Rozdílné a složité právní předpisy a právní úpravy, na které upozornily projekty programu Erasmus+ zabývající se experimentováním s politikami

Vnitrostátní systémy vzdělávání a odborné přípravy a odpovídající vnitrostátní zákony a předpisy se vyvíjely z velké části nezávisle, aniž by byly zvažovány možnosti nadnárodní spolupráce. Důsledkem toho jsou **rozdíly, které univerzitám** buď zcela **brání** v poskytování nadnárodních společných programů a společných diplomů, nebo je výrazně ztěžují.

Mezi tyto překážky patří:

- **Specifická vnitrostátní pravidla upravující podobu závěrečných zkoušek, klasifikačních stupnic a pracovní zátěže** a uplatňovaná na společné programy, která brání univerzitám nabízet skutečně nadnárodní a integrované programy ukončené společným diplomem a kladou na studenty umělé dodatečné požadavky.
- **Omezení vícejazyčnosti v programech ukončených společným diplomem.** Vzhledem k dnešnímu nárůstu mobility ve vzdělávání by k usnadnění modelů nadnárodní spolupráce pro společné programy pomohlo, kdyby byla v zájmu studentů, institucí i trhu práce zohledněna a řešena potřeba odstranit překážky při používání více jazyků.
- **Normativní pravidla týkající se fyzické přítomnosti** s minimální nebo maximální dobou trvání. Ta odrážejí situaci ve světě před evropskou integrací a digitální transformací a negativně ovlivňují mobilitu studentů, čímž omezují potenciální přínosy digitálních technologií pro usnadnění nadnárodních vzdělávacích příležitostí.

[14] Doporučení Rady ze dne 5. dubna 2022 o zefektivnění spolupráce v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání (Úř. věst. C 160, 13.4.2022, s. 1).

[15] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/817 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí program Erasmus+:program Unie pro vzdělávání a odbornou přípravu, pro mládež a pro sport (Úř. věst. L 189, 28.5.2021, s. 1).

- **Nedostatečné uznávání kombinovaného/online učení** brání plnému využití potenciálu digitálních nástrojů ve vzdělávání, včetně zohlednění zkušeností získaných z pandemie COVID-19. Univerzity, jejich zaměstnanci a studenti musí mít možnost plně využívat výhod digitální transformace.
- **Limity účasti pedagogických pracovníků** z partnerských univerzit uplatňované na nadnárodní společné programy uměle omezují přístup univerzity ke zkušeným pracovníkům a stanovují strop její výkonnosti.

Tyto překážky představují problémy pro **každé nadnárodní partnerství.** Mnohé z nich jsou v rozporu s myšlenkou Evropského prostoru vzdělávání, v němž se mohou studenti volně pohybovat a mají bezproblémový přístup k vysoce kvalitnímu inkluzivnímu vysokoškolskému vzdělávání.

Také **udělování a vydávání titulů** a **diplomů** studentům podléhá restriktivním předpisům, které je velmi komplikují. Jedná se například o jazyková omezení, schválené podpisy, formáty podpisů (digitální nebo fyzické), schválená loga a specifické požadavky na papír (např. rozměry, tloušťka, určená místa tisku). **Proces udělování společného diplomu studentovi může trvat roky**, pokud je vůbec možný.

Z předběžných výsledků projektů programu Erasmus+ zabývajících se experimentováním s politikami jednoznačně vyplývá, že evropský diplom by mohl být jednou z možností, jak tyto překážky překonat.

4.3 Nerovnoměrné a pomalé zavádění nástrojů boloňského procesu

Mezivládní boloňský proces, který byl zahájen v roce 1999 mimo rámec EU, usiluje o větší soudržnost systémů vysokoškolského vzdělávání ve 49 zemích včetně 27 zemí EU. V jeho rámci byl vytvořen Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání, jehož cílem je usnadnit mobilitu studentů a zaměstnanců, učinit vysokoškolské vzdělávání inkluzivnějším a přístupnějším a zvýšit jeho atraktivitu a konkurenceschopnost v celosvětovém měřítku. Boloňský proces je klíčem k budování důvěry nezbytné pro úspěšnou mobilitu ve vzdělávání, přeshraniční akademickou spolupráci a vzájemné uznávání studijních pobytů a kvalifikací získaných v zahraničí.

Boloňský proces sice zdůrazňuje význam společných diplomů, ale dosud se daří dosahovat jen pomalého pokroku, a to zčásti kvůli jeho širokému geografickému záběru a různorodosti systémů, tradic a politických a ekonomických souvislostí, které zahrnuje. V důsledku toho nebyly dosud provedeny nezbytné reformy ve všech členských státech, což vedlo k neefektivní spolupráci mezi těmito 49 zeměmi.

Přestože byl vytvořen evropský přístup k zajišťování kvality společných programů (celoevropský nástroj, který umožňuje hodnotit společné programy pouze jednou), využilo jej v uplynulých devíti letech pouze několik programů.

Některé nástroje boloňského procesu zatím nepřinesly zamýšlené výsledky, zejména ve vztahu k zajišťování kvality a uznávání. V rámci EU lze vytváření Evropského prostoru vzdělávání napomoci využitím zavedených mechanismů pro rozhodování a realizaci nadnárodní spolupráce, což umožní univerzitám účinně spolupracovat s pomocí důvěryhodných a vysoce ceněných diplomů.

4.4 Systémy zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání by se měly dále zlepšovat

Každý program, ať už společný nebo jiný, musí být akreditován prostřednictvím důkladného procesu zajišťování kvality, aby mohl být v jeho rámci vydán diplom. To je důležité pro zajištění potřebné důvěry v kvalitu poskytovaného vzdělání.

Mnoho vysokoškolských institucí v Evropě uvádí, že procesy zajišťování kvality nadnárodních programů jsou příliš zdlouhavé a nákladné. Čím více univerzit z různých zemí je zapojeno do společného programu, tím je tento proces složitější. Získání akreditace může někdy trvat až dva roky. Zdlouhavé postupy neumožňují univerzitám, aby se přizpůsobovaly měnící se realitě a rychle reagovaly na nové politické, ekonomické nebo společenské potřeby.

Uznávání kvalifikací a doby studia v zahraničí není dosud ve všech zemích automatické, zejména pokud se o něm rozhoduje na úrovni vysokoškolských institucí. To představuje pro absolventy vysokých škol značnou zátěž a omezuje to jejich možnost volného pohybu za účelem vzdělávání a výkonu povolání.

V podstatě lze říci, že zajištění kvality má sice zásadní význam pro zajištění důvěry ve vzdělávací systém, ale mnohé rozdíly jsou zastaralé, neodpovídají svému účelu a vedou ke zbytečné byrokracii.

4.5 Faktory odrazující zaměstnance od zapojení do nadnárodní spolupráce a společných diplomů

K vytvoření kvalitního programu ukončeného společným diplomem je zapotřebí času a **úsilí akademických pracovníků**. Průkopnická činnost v oblasti nových nadnárodních projektů vyžaduje specializované pracovníky se specifickými dovednostmi, což je vzhledem ke specifickým problémům a překážkám zpravidla práce na plný úvazek. Zkušenosti s nadnárodními programy však ukazují, že zde existuje riziko: nadnárodní spolupráce je pro lidi, kteří se na ní podílejí, náročná, protože jejich práce není vždy oceněna tak, jak by si zasluhovala. Pro udržení vysoké kvality těchto mezioborových pedagogických programů je navíc nezbytné zajistit neustálý profesní rozvoj pracovníků.

Ve specializovaném průzkumu[16] se 66 % respondentů z vysokoškolského odvětví shodlo na tom, že nadnárodní spolupráce je součástí strategie jejich vysokoškolské instituce, **ale pouze 39 % souhlasí s tím, že profesní dráhy akademických pracovníků skutečně umožňují, podporují a podněcují aktivity v oblasti nadnárodní spolupráce**. To odpovídá problémům, které byly identifikovány v předchozích průzkumech, včetně odpovědi „mnoho práce navíc nad rámec běžné činnosti“ (80 % respondentů) a „získání a udržení angažovanosti akademických pracovníků“ (72 %).

5. Jak tyto překážky překonat – konkrétní kroky k zavedení evropského diplomu

Evropský diplom by umožnil tyto překážky aktivně překonávat díky tomu, že by vybavil vnitrostátní systémy vysokoškolského vzdělávání v EU prostředky pro vytváření, posuzování a udělování společných diplomů na základě společně dohodnutých evropských kritérií přesahujících hranice

[16] Viz výsledky v doprovodném pracovním dokumentu útvarů Komise SWD(2024) 74.

jednotlivých států nebo regionů. Nabídl by komplexní řešení pro zlepšení plynulé a hlubší nadnárodní spolupráce v rámci Evropského prostoru vzdělávání a pomohl by řešit nedostatek strategických dovedností v EU.

Oba návrhy doporučení Rady, které doprovázejí toto sdělení, rovněž zajistí, aby se evropský diplom mohl opírat o vhodné systémy zajišťování kvality a uznávání a aby akademickým pracovníkům, kteří se na něm podílejí, poskytoval atraktivní kariérní vyhlídky. V každém kroku bude záležet na připravenosti a zapojení členských států a případně regionálních správních orgánů.

5.1 Vytvořit z Evropy základnu talentů pro inovace a konkurenceschopnost

5.1.1 Definování společných evropských kritérií pro evropský diplom

Vysokoškolské instituce by měly možnost udělovat evropský diplom na základě **posouzení příslušných stávajících vnitrostátních struktur** ohledně toho, zda daný společný program splňuje jasně **definovaná a společně dohodnutá evropská kritéria**. Obsah těchto kritérií by tvořil základ evropského diplomu a určoval by úroveň jeho ambic, stanovil by, co je jeho cílem a proč se liší od diplomů udělovaných v jiných částech světa.

Navrhovaná **evropská kritéria jsou uvedena v příloze II** návrhu **doporučení Rady o evropském systému zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání**.

Jsou navrhována tato kritéria pro získání evropského diplomu:

- excelence nadnárodní organizace a řízení programů: společné programy jsou založeny na boloňských nástrojích a normách EU, jsou společně koncipovány a realizovány na základě společných ujednání o zajištění kvality,
- relevantnost studijních zkušeností: společné programy jsou zaměřeny na studenty, začleňují příležitosti relevantní pro trh práce, mezioborové prvky, mobilitu studentů a získávání horizontálních a digitálních dovedností,
- dodržování evropských hodnot: společné programy podporují demokracii, mnohojazyčnost, inkluzivnost a environmentální udržitelnost.

Jejich cílem je podpořit rozvoj více společných programů v souladu s vizí stanovenou v Evropské strategii pro univerzity, zejména pokud jde o umožnění rozvoje studentů jako tvůrčích a kritických myslitelů, řešitelů problémů a aktivních a odpovědných občanů, kteří se ve své komunitě zapojují jako nositelé změn s cílem pozitivně ovlivňovat společnost kolem sebe.

Evropská kritéria stanovují **náročné standardy**, čímž podporují excelenci nadnárodní spolupráce mezi institucemi, poskytování nadnárodních vzdělávacích zkušeností, výuku a učení zaměřené na studenty (včetně toho, že do určité míry zajišťují interdisciplinaritu, mobilitu a přístupy zaměřené na studenty), relevantnost z hlediska trhu práce a společenských potřeb (spolupráce s podniky, veřejným sektorem a občanskou společností, poskytování průřezových, ekologických a digitálních dovedností) a respektování společných hodnot (mnohojazyčnost, inkluzivita, demokratické hodnoty). Vzhledem k tomu, že neexistuje žádné univerzální řešení, jsou evropská kritéria dostatečně flexibilní, aby byl evropský diplom **přístupný všem typům univerzit**, **všem oborům a disciplínám** a **na všech úrovních**, přičemž zároveň respektují rozmanitost akademických tradic a systémů.

Navrhovaná evropská kritéria vycházejí **z využití stávajících nástrojů** vyvinutých v EU a v rámci boloňského procesu a zajišťují, aby evropský diplom splňoval ty nejvyšší standardy spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Nabízejí univerzitám rámec spolupráce při řešení nedostatku

strategických dovedností na evropském trhu práce. Respektují **subsidiaritu**, **institucionální autonomii a akademickou svobodu**.

Vzhledem k tomu, že v Evropě existují různorodá prostředí vysokoškolského vzdělávání vycházející z různých historických zázemí a tradic, vyžaduje dosažení společného chápání podstaty evropského diplomu společnou reflexi a společné úsilí.

Tento proces reflexe započal bezprostředně po přijetí závěrů Rady o evropské strategii o posílení postavení vysokoškolských institucí pro budoucnost Evropy v dubnu 2022[17]. Byl vypracován předběžný návrh kritérií ve spolupráci s vnitrostátními a regionálními orgány, vysokoškolskými institucemi, akreditačními agenturami a agenturami pro zajišťování kvality, studentskými organizacemi a se zástupci veřejného a soukromého sektoru.

Poté, co byla definována, byla tato kritéria **testována** v rámci šesti projektů programu Erasmus+ zabývajících se experimentováním s politikami. Do tohoto testování se zapojilo více než **140 vysokoškolských institucí ze všech členských států**, 60 vnitrostátních a regionálních orgánů **včetně 17 ministerstev a 20 vnitrostátních agentur pro zajišťování kvality, studentských organizací a hospodářských a sociálních partnerů.** V důsledku toho **navrhly pilotní projekty revizi těchto kritérií**. **Výsledkem této revize jsou navrhovaná evropská kritéria** uvedená v příloze II návrhu doporučení Rady o evropském systému zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání.

V dalším kroku **se očekává, že se Rada EU tímto návrhem bude zabývat**.

Testovaná kritéria se stanou základem pro podrobné diskuse a dialog s členskými státy, odvětvím vysokoškolského vzdělávání a s hospodářskými a sociálními partnery, které umožní posunout se k dalším krokům při vytváření evropského diplomu a poskytnout další pokyny pro jejich provádění.

Opatření:

Komise vyzývá Radu EU, **aby se zabývala návrhem doporučení Rady o evropském systému zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání** včetně přílohy II, která stanoví **evropská kritéria pro evropský diplom**.

Komise bude podporovat dialog s členskými státy, s odvětvím vysokoškolského vzdělávání a s hospodářskými a sociálními partnery, aby bylo možné přejít k dalším krokům v rámci vytváření evropského diplomu a doprovázet proces spolupráce s členskými státy a zúčastněnými stranami při jeho zavádění.

5.1.2 Členské státy si mohou zvolit svou vstupní úroveň na cestě k zavedení evropského diplomu

Vzhledem k tomu, že se výchozí pozice, názory a tradice členských států budou nevyhnutelně vzájemně lišit, nemůže k vytvoření evropského diplomu dojít ze dne na den. Nelze ho také dosáhnout na základě univerzálního přístupu.

Toto sdělení stanoví postupný přístup a konečnou úroveň ambicí pro členské státy, které se rozhodnou vydat se cestou zavedení evropského diplomu. Tento přístup zohledňuje různorodost členských států a jejich vysokoškolských institucí a umožňuje jim, aby při zavádění evropského

[17] Závěry Rady o evropské strategii o posílení postavení vysokoškolských institucí pro budoucnost Evropy (Úř. věst. C 167, 21.4.2022, s. 9).

diplomu postupovaly vlastním tempem. Členské státy by mohly postupovat krok za krokem ke společně definovanému cíli se dvěma vstupními body: **evropským diplomem** a **přípravným evropským označením potvrzujícím splnění evropských kritérií.**

Každé konsorcium vysokoškolských institucí by mohlo, pokud by si to přálo, najít správný výchozí bod a postupem času se posunovat směrem ke stále integrovanější cestě.

Na cestě k získání evropského diplomu lze využít dva různé vstupní body:

Vstupní bod: přípravné evropské označení

Programy ukončené společným diplomem, které splňují evropská kritéria, mohou získat evropské označení od příslušných orgánů odpovědných za akreditaci a/nebo zajišťování kvality vysokoškolských programů (univerzity, které se samy akreditují, akreditační agentury, agentury pro zajišťování kvality). Ačkoli **toto označení poskytne účinný nástroj pro budování identity**, nevyřeší překážky, s nimiž se univerzity setkávají při vytváření a provozování programů ukončených společným diplomem. Tato cesta by se univerzitám otevřela po přijetí navrhovaných evropských kritérií a po vypracování pokynů k jejich provádění.

Vstupní bod: evropský diplom

Diplom by udělovalo společně několik univerzit z různých zemí (např. aliance Evropských univerzit). Evropský diplom by byl začleněn do **vnitrostátních právních předpisů jako nový typ kvalifikace**. Pro univerzity a studenty by to znamenalo výrazné zjednodušení, protože by se odstranily rozdíly mezi vnitrostátními pravidly, a univerzitám v EU by to poskytlo společný a jasný rámec pro vytváření programů ukončených společným diplomem. Evropský diplom by byl stejně jako každý jiný diplom akreditován příslušnými orgány na institucionální, regionální nebo národní úrovni v souladu s vnitrostátními právními předpisy a národními kvalifikačními rámci.

Evropský diplom by mohly udělovat rovněž právnické osoby založené několika univerzitami z různých zemí (např. aliance Evropských univerzit s právním statusem). Některé aliance univerzit již takové právní subjekty založily a zkoumají možnosti využití stávajících evropských právních nástrojů, jako jsou například evropská seskupení pro územní spolupráci (ESÚS). Tato cesta by byla pro univerzity pravděpodobně nejjednodušší a nejefektivnější z hlediska souvisejících nákladů a potřebných zdrojů.

5.1.3 Systémy zajišťování kvality vhodné pro daný účel

Systémy zajišťování kvality jsou nezbytnou podmínkou odpovědnosti a zlepšování výkonnosti univerzit. Jsou základem důvěry v kvalitu vysokoškolského vzdělávání, které je studentům poskytováno. Evropský diplom by byl více než jakýkoli jiný typ diplomu závislý na vzájemné důvěře a důvěryhodných systémech zajišťování kvality. Proto je budování systémů zajišťování kvality vhodných pro daný účel nezbytnou podmínkou pro vydávání evropského diplomu a zároveň je přínosem pro všechny programy včetně těch, které vedou k získání mikrocertifikátů, a dále umožňuje i automatické uznávání kvalifikací. Za tímto účelem by bylo zapotřebí, aby členské státy:

- vybudovaly silnější, účinnější a jednodušší **postupy zajišťování kvality** pro všechny typy programů,
- **vytvořily nový evropský rámec pro** externí přístup k zajišťování kvality založený na více institucích, který umožní udržitelným aliancím vysokoškolských institucí, aby si samy

akreditovaly své programy ukončené společným diplomem a společné mikrocertifikáty, a to na základě výsledků projektů Erasmus+ QA fit[18] a IMINQA[19], a

- používaly vhodné postupy zajišťování kvality, které budou doprovázet vysokoškolské instituce při zavádění **automatického uznávání kvalifikací a období studia v zahraničí**.

Opatření: Komise spolu s tímto sdělením navrhuje i **doporučení Rady o evropském systému zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání**. **Komise vyzývá Radu** EU, **aby se tímto návrhem zabývala, a plánuje podpořit jeho budoucí provádění** prostřednictvím cílených opatření podrobně uvedených v bodě 5.2.4.

5.1.4 Atraktivnější akademická kariéra ve vysokoškolském vzdělávání

Budoucnost Evropy v globální znalostní ekonomice bude záviset na výkonnosti jejích vzdělávacích systémů a konkurenceschopnosti v celosvětovém boji o talenty. Naplnění této ambiciózní vize evropského diplomu bude záviset na vynikajících akademických pracovnících, kteří budou vyučovat absolventy a vybaví je správnými dovednostmi. Špičkové nadnárodní programy nebudeme schopni vybudovat, aniž bychom k zapojení do tohoto úsilí motivovali vynikající osobnosti. Klíčovým faktorem umožňujícím vytvoření evropského diplomu je proto zvýšení atraktivity akademické kariéry ve vysokoškolském vzdělávání. Za tímto účelem by bylo zapotřebí, aby členské státy:

- lépe propagovaly, uznávaly a oceňovaly práci akademických pracovníků a budovaly intenzivní nadnárodní spolupráci, například vytvářením programů ukončených společným diplomem,
- lépe podporovaly, uznávaly a oceňovaly různé akademické role a úkoly včetně inovativní a efektivní výuky a
- podporovaly konkurenceschopné, bezpečné, spravedlivé a nediskriminační pracovní podmínky s cílem přilákat zaměstnance a udržet si je.

Opatření: Komise spolu s tímto sdělením navrhuje **doporučení Rady o atraktivní a udržitelné kariéře ve vysokoškolském vzdělávání**, které doplňuje doporučení Rady o vytvoření evropského rámce pro přilákání a udržení výzkumných, inovačních a podnikatelských talentů v Evropě[20]**. Komise vyzývá Radu** EU, **aby se tímto návrhem zabývala, a plánuje podpořit jeho budoucí provádění** prostřednictvím cílených opatření podrobně uvedených v bodě 5.2.5.

5.2 Komise bude působit jako zprostředkovatel a podporovatel

Cílem tohoto sdělení, které vychází z rozsáhlé empirické základny, je poskytnout vizi možných postupů, jak dosáhnout toho, aby se evropský diplom stal skutečností. Sdělení také usiluje o **otevřený dialog** o dalším postupu **s členskými státy**, se zúčastněnými stranami z oblasti vysokoškolského vzdělávání a s hospodářskými a sociálními partnery**.** Komise poskytne členským státům pomoc a podpoří je v následujících činnostech.

[18] Quality Assurance Fit for the Future (Zajišťování kvality vhodné pro budoucnost, QA-FIT).
[19] Implementation and Innovation in Quality Assurance through peer learning (Provádění a inovace v oblasti zajišťování kvality prostřednictvím vzájemného učení, IMINQA).
[20] Doporučení Rady ze dne 18. prosince 2023 o evropském rámci pro přilákání a udržení výzkumných, inovačních a podnikatelských talentů v Evropě (Úř. věst. C/2023/1640, 29.12.2023).

5.2.1 Usnadnění dialogu o výsledcích a doporučeních vzešlých z experimentování s politikami v rámci programu Erasmus+ v oblasti označení evropského diplomu a právního statusu aliancí vysokoškolských institucí

Na podzim roku 2024 zveřejní **Komise zprávu** o konečných výsledcích projektů programu Erasmus+ zabývajících se experimentováním s politikami.

V návaznosti na to plánuje v roce 2025 zřídit „**laboratoř politik pro evropský diplom**“. Byla by zahájena řada specializovaných hloubkových diskusí a cílených zasedání za účasti odborníků z členských států, vysokoškolských institucí, agentur pro zajišťování kvality / akreditačních agentur, zástupců studentů a hospodářských a sociálních partnerů s cílem urychlit opatření a případné nezbytné vnitrostátní reformy a vypracovat prováděcí pokyny a akční plány. Jejím cílem by bylo podporovat vzájemné učení a poskytovat poradenství při přechodu na evropský diplom.

Opatření: Komise plánuje podněcovat ke spolupráci prostřednictvím **Laboratoře politik pro evropský diplom** podporované programem Erasmus+, která má být zřízena v roce 2025, s cílem zapojit členské státy a širší vysokoškolskou komunitu do vypracovávání a provádění pokynů směřujících k přechodu na evropský diplom.

5.2.2 Evropské finanční pobídky

Program **Erasmus+** bude i nadále poskytovat podporu aliancím Evropských univerzit, společným magisterským programům Erasmus Mundus, společným doktorským programům v rámci akce „Marie Curie-Skłodowska“ (MSCA) a programům s označením Evropského inovačního a technologického institutu (EIT), které působí jako průkopníci při zavádění evropských diplomů. Kromě toho bude program Erasmus+ podporovat navrhování a využívání evropských diplomů prostřednictvím **specializované podpory**, která bude vycházet z úspěšného příkladu opatření na podporu návrhů Erasmus Mundus.

V roce 2025 plánuje Komise zahájit „**projekty cest k evropskému diplomu**“ jako součást akce výhledových projektů spolupráce v rámci programu Erasmus+. To poskytne členským státům, jejich akreditačním agenturám a agenturám pro zajišťování kvality, univerzitám, studentům a hospodářským a sociálním partnerům **finanční pobídky** k zapojení v rámci cesty k zavedení evropského diplomu.

Nástroj pro technickou podporu[21] může poskytovat rovněž technické odborné poradenství pro navrhování a provádění nezbytných reforem včetně pokynů a podpory pro zlepšení právních a správních rámců, podporovat spolupráci mezi univerzitami, výzkumem a podniky a zdokonalovat mechanismy zajišťování kvality a zvyšování atraktivity kariéry ve vysokoškolském vzdělávání.

Opatření:

Komise plánuje, že od roku 2025 **zpřístupní evropské finanční pobídky** prostřednictvím programů, jako je Erasmus+, s cílem podpořit vytváření evropských diplomů. Komise rovněž hodlá zahájit „**projekty cest k evropskému diplomu**“ s cílem motivovat všechny aktéry k tomu, aby se zapojili.

Komise vyzývá univerzity a komunitu vysokoškolského vzdělávání, aby co nejlépe využívaly **možnosti financování z prostředků EU**, například z programů Erasmus+ nebo Digitální Evropa, a aby podporovaly univerzity a zaměstnance v tom, aby začali navrhovat a nabízet evropské

[21] Nástroj pro technickou podporu.

diplomy za plné spolupráce s vnitrostátními a regionálními orgány a s hospodářskými a sociálními partnery.

5.2.3 Podpořit a urychlit provádění doporučení Rady o zefektivnění spolupráce v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání

Úplné provedení doporučení Rady o *zefektivnění spolupráce v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání*, přijatého v dubnu 2022, by výrazně usnadnilo cestu k evropskému diplomu. **Zpráva** o jeho provádění, která má být zveřejněna do poloviny roku 2024 a jejíž shrnutí je uvedeno v přiloženém pracovním dokumentu útvarů Komise, ukazuje rozmanitost evropského vysokoškolského vzdělávání z hlediska opatření umožňujících hlubší nadnárodní spolupráci, přičemž pokrok dosahovaný v této oblasti je nerovnoměrný. Zdá se, že některé členské státy provádějí jednotlivé zásady tohoto doporučení a již začaly s uskutečňováním reforem, avšak jiné země vykazují pomalejší pokrok.

Komise na základě výsledků této zprávy navrhuje začít na podzim 2024 pořádat **sérii akcí vzájemného učení** mezi členskými státy s cílem prohloubit diskusi o řešení administrativních překážek, aby se urychlil pokrok při provádění uvedeného doporučení.

Opatření:

Komise bude podporovat provádění doporučení Rady, včetně doporučení o **zefektivnění spolupráce v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání**. Od podzimu 2024 mohou být organizovány akce vzájemného učení s cílem řešit zbývající překážky.

Komise vyzývá členské státy, aby zvážily **současná a budoucí doporučení Rady v oblasti vysokoškolského vzdělávání**, aby pokračovaly v odstraňování překážek nadnárodní spolupráce a aby připravily půdu pro evropský diplom.

5.2.4 Podpořit provádění budoucího doporučení Rady o zajišťování kvality a uznávání

Uvádění evropského diplomu do praxe vyžaduje dobrovolný přístup, který umožní vydat se na tuto cestu všem systémům vysokoškolského vzdělávání bez ohledu na jejich výchozí situaci. Vyžaduje také aktivní zapojení studentů a vedoucích pracovníků institucí, které umožní vytvořit příznivé prostředí pro univerzity při zavádění evropských diplomů a zajistit, že tyto diplomy budou zaměřeny na studenty, strategicky řízeny a že budou v souladu s osvědčenými postupy v rámci Evropského prostoru vzdělávání. Komise ve svém návrhu doporučení Rady o evropském systému zajišťování kvality a uznávání ve vysokoškolském vzdělávání navrhuje:

- zřízení **Laboratoře politik pro evropský diplom**: ta by kromě poskytnutí pokynů a konkrétních akčních plánů pro přechod k evropskému diplomu (viz oddíl 5.2.1) vypracovala rovněž pokyny pro zavedení meziinstitucionálního rámce pro zajišťování kvality aliancí vysokoškolských institucí,
- zavedení „**Fóra o evropském diplomu**“ jako každoroční akce, kterou by organizovala Komise ve spolupráci s předsednictvím Rady a na níž by se setkávaly všechny zúčastněné strany a hodnotily celkový pokrok dosažený na cestě k evropskému diplomu, a to i prostřednictvím Laboratoře politik pro evropský diplom. Účastníky tohoto fóra by byli zástupci členských států na vysoké úrovni, nejreprezentativnější organizace zúčastněných stran v oblasti zajišťování kvality (např. ENQA, EQAR), síť národních informačních středisek pro akademické uznávání (NARIC), národní kvalifikační rámce, sociální partneři v oblasti vzdělávání a zástupci hospodářských a sociálních partnerů,

- další rozvoj **Databáze výsledků externího zajišťování kvality (DEQAR)**[22] za účelem zvýšení její uživatelské přívětivosti a přímého propojení s automatickým uznáváním kvalifikací,
- dále podporovat zavádění **evropského systému sledování uplatnění absolventů**[23] s cílem zlepšit kvalitu a relevanci vysokoškolského vzdělávání poskytováním zpětné vazby o výsledcích absolventů, jakož i zlepšením srovnávání a referenčních úrovní mezi zeměmi a institucemi.

Opatření:

V roce 2025 plánuje Komise zřídit **Fórum o evropském diplomu**, které bude sledovat pokrok při přechodu na evropský diplom.

Komise plánuje dále podporovat rozvoj **evropského systému sledování uplatnění absolventů**.

Komise vyzývá členské státy, univerzity, odvětví vysokoškolského vzdělávání a hospodářské a sociální partnery k tomu, aby **spoluvytvářeli prováděcí pokyny a akční plány pro evropský diplom** tím, že se budou účastnit **Fóra o evropském diplomu** a aktivně se zapojí do práce budoucí Laboratoře politik pro evropský diplom. Rovněž je vyzývá, aby využili této příležitosti k **aktivní spolupráci a nabízeli studentům skutečně nadnárodní zkušenosti získané během vzdělávání** formující kvalifikované pracovní síly připravené přijmout výzvy v evropském i celosvětovém měřítku.

5.2.5 Podpořit provádění doporučení Rady o atraktivní a udržitelné kariéře ve vysokoškolském vzdělávání

Účinná a inovativní nadnárodní spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání vyžaduje angažovanost kvalitních akademických pracovníků, kteří mohou navázat hluboká dlouhodobá partnerství s kolegy z jiných institucí. Ve svém návrhu doporučení Rady o atraktivní a udržitelné kariéře ve vysokoškolském vzdělávání Komise navrhuje:

- vypracovat **pokyny** pro osvědčené postupy v oblasti kariérní a personální politiky ve vysokoškolském vzdělávání, jakož i rámec kompetencí pro akademické pracovníky, který by vycházel ze stávajících příslušných rámců kompetencí na úrovni Unie, jako je například Evropský rámec kompetencí pro výzkumné pracovníky,
- podporovat organizaci specializovaného sociálního dialogu,
- **monitorovat** klíčové prvky uvedeného doporučení prostřednictvím **Evropské observatoře pro odvětví vysokoškolského vzdělávání**[24]**,**
- podporovat **synergie** s doporučením Rady o vytvoření evropského rámce pro přilákání a udržení výzkumných, inovačních a podnikatelských talentů v Evropě, které bylo vypracováno v kontextu Evropského výzkumného prostoru a je použitelné pro kariéru ve výzkumu ve všech odvětvích včetně akademické sféry,
- usnadnit **vzájemné učení** mezi členskými státy, vysokoškolskými institucemi, pracovníky programu Erasmus Mundus a aliancemi Evropských univerzit v oblasti náležitého uznávání akademických pracovníků zapojených do nadnárodní spolupráce a výuky, udržitelné kariérní

[22] DEQAR je Databáze výsledků externího zajišťování kvality pro agentury zajišťující kvalitu zapsané v Evropském registru agentur zajišťujících kvalitu ve vysokoškolském vzdělávání EQAR). V této databázi mohou zveřejňovat své zprávy všechny agentury zapsané v registru EQAR. Účast v databázi DEQAR je dobrovolná (https://www.eqar.eu/qa-results/search/).

[23] Doporučení Rady ze dne 20. listopadu 2017 o sledování uplatnění absolventů (Úř. věst. C 423, 9.12.2017, s. 1).

[24] Roční pracovní program „Erasmus+“ na rok 2024: program Unie pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport C(2023) 6157 ze dne 18. září 2023.

vyhlídky a opatření pro řízení talentů pro zaměstnance zapojené do koordinace a rozvoje udržitelných aliancí, jako jsou například aliance Evropských univerzit.

Opatření: Komise plánuje podpořit zavádění **doporučení Rady o atraktivní a udržitelné kariéře** ve vysokoškolském vzdělávání prostřednictvím podpory, vzájemného učení a monitorování.

5.2.6 Synergie s dalšími souvisejícími opatřeními

Komise je odhodlána zajistit synergie s dalšími příslušnými opatřeními a politikami s cílem podpořit bezproblémovou a úspěšnou cestu k zavedení evropského diplomu. Za tímto účelem se plánuje:

- pokračovat v podpoře provádění nástrojů boloňského procesu a sítě národních informačních středisek pro akademické uznávání (NARIC) prostřednictvím „**týmů pro podporu urychlení**“ financovaných z programu Erasmus+ s cílem zajistit rychlejší pokrok v oblasti automatického uznávání kvalifikací,
- nadále podporovat možnosti využívání vzdělávacích programů, obsahu a materiálů vytvořených evropskými akademiemi průmyslu pro nulové čisté emise pro účely společných diplomů zaměřených na nedostatek dovedností v odvětvích ekologické transformace a technologií pro nulové čisté emise,
- prozkoumat synergie a vazby mezi **směrnicí, která stanoví rámec EU pro uznávání kvalifikací pro přístup k regulovaným povoláním**[25], a evropským diplomem a
- zajistit soudržnost a synergie mezi evropským diplomem a další prací na **evropském rámci kvalifikací**[26]**, vícejazyčné platformě Europass**[27]**, evropských digitálních certifikátech o vzdělání**[28] a evropské klasifikaci dovedností a povolání (ESCO)[29].

Opatření:

Komise bude pokračovat v podpoře provádění **nástrojů boloňského procesu** prostřednictvím výzvy programu Erasmus+ pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání na rok 2024.

Plánuje prozkoumat vazby mezi evropským diplomem a **směrnicí** o odborných kvalifikacích a zajistit soulad s **evropským rámcem kvalifikací, Europassem, evropskými digitálními certifikáty o vzdělání** a **evropskou klasifikací dovedností a povolání (ESCO)**.

5.2.7 Zhodnotit pokrok v úzké spolupráci s členskými státy a zúčastněnými stranami

Na základě dosaženého pokroku a posouzení vhodnosti obou vstupních bodů pro získání evropského diplomu plánuje Komise zahájit další práci zaměřenou na budoucnost, včetně:

- **přezkoumávání pokroku členských států na cestě k evropskému diplomu** společně s Laboratoří politik pro evropský diplom a Fórem o evropském diplomu,

[25] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 22)).
[26] Doporučení Rady ze dne 22. května 2017 o evropském rámci kvalifikací pro celoživotní učení (Úř. věst. C 189, 15.6.2017, s. 15).
[27] Europass.
[28] Evropské digitální certifikáty o vzdělání.
[29] Evropská klasifikace dovedností a povolání.

- spolupráce s členskými státy na podniknutí dalších kroků k zavedení **právního statusu aliancí vysokoškolských institucí**[30].

Opatření:

Komise plánuje ve **spolupráci s členskými státy a zúčastněnými stranami zhodnotit pokrok** v rámci každého kroku na cestě k zavedení evropského diplomu.

Komise vyzývá členské státy, aby usilovaly o zavedení evropského diplomu využitím **podpory poskytované prostřednictvím nástrojů EU a vzájemného učení** a aby se zapojily do nezbytných reforem.

5.2.8 Monitorování a podpora reforem

Komise je pevně odhodlána zajistit průběžnou podporu členským státům na jejich cestě k účinným reformám vedoucím k zavedení evropského diplomu a vyzývá je, aby podnikly kroky k maximálnímu využití rozpočtu EU a aby v plném rozsahu využily podpory vhodných stávajících finančních nástrojů EU. Komise dále připomíná členským státům, že Monitor vzdělávání a odborné přípravy a proces evropského semestru mají velký význam a důležitost pro podporu a urychlení tempa vnitrostátních reforem.

Pokud jde o budoucí podporu po roce 2027, Komise připomíná, že její návrh příštího víceletého finančního rámce a související výsledek jednání nelze v této fázi předjímat.

Opatření:

Komise plánuje podpořit členské státy v jejich reformách směřujících k zavedení evropského diplomu a vyzývá je, aby využily **vhodné nástroje EU** a zapojily se do nezbytných reforem.

6. Závěr

Komise tímto sdělením o návrhu o směřování k evropskému diplomu vyzývá členské státy, příslušné regionální správní orgány a jejich komunity vysokoškolského vzdělávání, aby spojily své síly ve prospěch studentů, zaměstnanců, univerzit a Evropské unie jako celku.

Evropský diplom je zamýšlen jako dobrovolné a flexibilní řešení, které má překonat stávající překážky bránící plnému využití potenciálu Evropského prostoru vzdělávání. Odstupňovaný přístup umožní všem vzdělávacím systémům, aby si při plném respektování své rozmanitosti zvolily vlastní vstupní bod na cestě k zavedení evropského diplomu. Členské státy budou mít rozhodující úlohu a budou postupovat svým vlastním tempem s podporou Komise, která bude usnadňovat dialog a vzájemné učení, poskytovat pobídky a zkoumat synergie s jinými iniciativami.

Stejně jako program Erasmus+, který měl vedlejší účinky v podobě vytvoření většího počtu příležitostí k výměně a flexibilnějšího vzdělávacího prostředí, by i evropský diplom pomohl rozšířit společné vzdělávací programy pro všechny vysokoškolské instituce, a to při plném respektování subsidiarity.

Dalším krokem k vytvoření evropského diplomu a využitím jeho jedinečného evropského rozměru vzdáváme hold nadnárodní spolupráci evropských vysokoškolských institucí, které poskytují

[30] Jak bylo uvedeno ve sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o Evropské strategii pro univerzity ze dne 18. ledna 2022 (COM(2022) 16 final).

studentům jedinečné příležitosti k osobnímu růstu, akademickým úspěchům a evropskému občanství, a dávají jim tak větší šanci uspět v dnešní globální ekonomice.

Evropský diplom by studenty připravil na to, aby se orientovali a dosáhli úspěchu ve světě, kde výzvy a příležitosti neznají hranic. Tímto způsobem musíme připravit naše studenty na to, aby se do globální ekonomiky nejen zapojili, ale také se postavili do jejího čela. **Tak nejen zvyšujeme konkurenceschopnost naší Unie, ale přispíváme i k větší prosperitě a propojenosti celého světa**.